

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia 19 marca 2018 r.

RM-10-33-18

Pan Marek KUCHCIŃSKI
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi

projekt ustawy o wypowiedzeniu Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, sporządzonej w Warszawie dnia 21 lutego 1995 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Przedsiębiorczości i Technologii oraz Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem

U S T A W A

z dnia

**o wypowiedzeniu Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji
w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, sporządzonej w Warszawie
dnia 21 lutego 1995 r.**

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wypowiedzenia Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, sporządzonej w Warszawie dnia 21 lutego 1995 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wypowiedzenia Umowy

Obowiązywanie *Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, sporządzonej w Warszawie dnia 21 lutego 1995 r.* (Dz. U. z 1996 r. poz. 126), dalej jako „Umowa”, jest kwestionowane przez Komisję Europejską z uwagi na niezgodność Umowy z prawem UE, podobnie jak kwestionowane jest obowiązywanie wszystkich pozostałych umów o popieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji zawartych pomiędzy państwami członkowskimi UE (dalej jako „umowy intra-EU BIT”). W odniesieniu do RP Komisja Europejska zakończyła w listopadzie 2016 r. nieformalne postępowanie (tzw. EU Pilot) rozpoczęte w czerwcu 2015 r. i rozważa wszczęcie formalnego postępowania w sprawie niezgodności m.in. tej Umowy z prawem UE. Takie formalne postępowania Komisji Europejskiej toczą się już przeciwko Austrii, Holandii, Słowacji, Szwecji i Rumunii.

RP jest obecnie stroną umów intra-EU BIT zawartych z prawie wszystkimi państwami członkowskimi UE, z wyjątkiem Irlandii i Malty, z którymi RP nigdy nie zawarła tego typu umów, oraz Włoch, z którymi umowa wygasła w dniu 9 stycznia 2013 r. na skutek wypowiedzenia przez Włochy. Ponadto RP wypowiedziała, z uwagi na prawo UE, umowę intra-EU BIT zawartą z Portugalią (umowa wygaśnie w dniu 3 sierpnia 2019 r.).

Stanowisko RP wobec umów intra-EU BIT zostało przyjęte przez Komitet do Spraw Europejskich w dniu 3 czerwca 2011 r. Zgodnie z nim umowy intra-EU BIT powinny zostać wypowiedziane przez wszystkie państwa członkowskie UE, a najlepszym rozwiązaniem dla RP byłoby, aby wszystkie państwa członkowskie UE podjęły jednocześnie wspólną decyzję o rozwiązaniu umów intra-EU BIT za obopólną zgodą na mocy *Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów, sporządzonej w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r.* (Dz. U. z 1990 r. poz. 439). Alternatywnie, w przypadku braku możliwości osiągnięcia wśród państw członkowskich UE takiej jednomyślności RP, zgodnie z powyższym stanowiskiem, miała rozwiązać umowy intra-EU BIT zawarte z innymi państwami członkowskimi UE, albo poprzez ich wypowiedzenie na warunkach określonych w tych umowach, albo na podstawie porozumienia stron.

W odpowiedzi RP skierowanej do Komisji Europejskiej we wrześniu 2015 r. w ramach ww. postępowania EU Pilot, RP podtrzymała gotowość do zakończenia obowiązywania umów intra-EU BIT zawartych przez RP z innymi państwami członkowskimi UE.

Wskazała, że spośród dostępnych i analizowanych przez RP metod osiągnięcia powyższego celu, jednostronne wypowiedzenie umów intra-EU BIT przez RP byłoby najmniej pożądanym rozwiązaniem. Po pierwsze, umowy intra-EU BIT zawarte przez RP nie przewidują możliwości wypowiedzenia ich w każdym czasie, ponieważ obowiązują roczne lub półroczne okresy wypowiedzenia lub wypowiedzenie może nastąpić jedynie w okresie poprzedzającym okres zakończenia ich cyklu obowiązywania. Po drugie, nawet skuteczne jednostronne wypowiedzenie umowy nie powoduje zakończenia obowiązywania jej postanowień na skutek specyficznych przepisów końcowych tych umów pozwalających na ochronę inwestycji w ciągu kolejnych lat po wypowiedzeniu umowy (tzw. klauzula przedłużonego obowiązywania umowy, *sunset clause*). O wiele lepszym sposobem, jak Polska wskazała, byłoby rozwiązanie umów intra-EU BIT na podstawie porozumień dwustronnych, które przewidywałyby rezygnację z klauzuli przedłużonego obowiązywania umowy. RP podkreśliła w odpowiedzi do Komisji Europejskiej, że z uwagi na liczbę zawartych przez RP umów, jak również biorąc pod uwagę wielość umów zawartych przez państwa członkowskie UE, wydaje się, że najszybszym i najskuteczniejszym rozwiązaniem na obecnym etapie byłoby jednoczesne podjęcie przez państwa członkowskie UE wspólnej decyzji o rozwiązaniu umów intra-EU BIT, bez konieczności zachowania klauzul przedłużonego obowiązywania umowy, w oparciu o porozumienie wielostronne, zawarte zgodnie z *Konwencją wiedeńską o prawie traktatów, sporządzoną w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r.*

Obecnie jednak z uwagi na brak konsensusu państw członkowskich UE co do celowości i sposobu rozwiązania umów intra-EU BIT zasadne jest przystąpienie RP do realizacji opcji rozwiązania tych umów na podstawie porozumień dwustronnych, które przewidywałyby rezygnację z klauzul przedłużonego obowiązywania umowy. Republika Chorwacji nie jest obecnie zainteresowana rozwiązaniem z RP ww. Umowy, łącznie z ww. klauzulą. Zatem w opinii RP zasadne jest wypowiedzenie Umowy. Zgodnie z art. 13 ust. 1 Umowa może być wypowiedziana przez każdą z Umawiających się Stron z zachowaniem dwunastomiesięcznego okresu wypowiedzenia jedynie w okresie poprzedzającym zakończenie jej dziesięcioletniego cyklu obowiązywania (oświadczenie o wypowiedzeniu Umowy należy złożyć najpóźniej dnia 4 października 2024 r., a po tym terminie dopiero dnia 4 października 2034 r.). Na podstawie art. 13 ust. 2 inwestycje dokonane przed wejściem w życie wypowiedzenia Umowy będą

chronione na mocy tej Umowy przez dziesięć lat od czasu wygaśnięcia Umowy. Jednocześnie RP będzie kontynuowała konsultacje z Republiką Chorwacji mające na celu doprowadzenie do rozwiązania Umowy, łącznie z klauzulą przedłużonego obowiązywania umowy. W przypadku uzyskania takiej zgody przed wejściem w życie wypowiedzenia Umowy, RP podejmie działania mające na celu zakończenie obowiązywania Umowy, łącznie z ww. klauzulą.

2. Dotychczasowy a projektowany stan prawny

W polsko-chorwackich stosunkach prawno-traktatowych w zakresie współpracy gospodarczej obowiązuje m.in. ww. *Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, sporządzona w Warszawie dnia 21 lutego 1995 r.* Zapewnia ona inwestorowi i jego inwestycjom z państwa-Strony Umowy na terytorium państwa-drugiej Strony Umowy pełną ochronę oraz możliwość dochodzenia roszczeń przed międzynarodowym trybunałem inwestycyjnym (arbitrażowym). Komisja Europejska ma poważne obawy, że umowy intra-EU BIT jako takie, w tym ww. Umowa, a także ich poszczególne postanowienia pokrywają się z postanowieniami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub mogą być z nimi sprzeczne, w szczególności z zasadami swobody przepływu kapitału, swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług oraz z podstawowymi zasadami prawa UE takimi jak: zasada nadrzędności, jedności, skuteczności i pewności prawa UE. Komisja Europejska ma również zastrzeżenia dotyczące kwestii rozstrzygania sporów inwestycyjnych uregulowanej w dwustronnych umowach inwestycyjnych, w tym w ww. Umowie, co, zdaniem Komisji Europejskiej, „wydaje się być sprzeczne z wyłączną kompetencją sądów UE”. Wypowiedzenie Umowy pozwoli doprowadzić do zgodności z prawem UE stosunki polsko-chorwackie w zakresie współpracy gospodarczej.

Należy też zaznaczyć, że jednocześnie przed Trybunałem Sprawiedliwości UE toczy się postępowanie z wniosku sądu niemieckiego o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, sformułowanego w toku postępowania ze skargi Republiki Słowackiej o uchylenie wyroku sądu arbitrażowego wydanego na podstawie umowy intra-EU BIT zawartej pomiędzy Czechosłowacją i Królestwem Niderlandów w 1991 r., z powództwa Achmea B.V. przeciwko Republice Słowacji (postępowanie PCA Case No. 2008-13). W tej sprawie sąd niemiecki zwrócił się do TSUE z pytaniem prejudycjalnym dotyczącym tego, czy wykonanie wyroku wydanego na podstawie tej umowy nie

naruszałyby postanowień Traktatów dotyczących: zakazu dyskryminacji z art. 18 TFUE (poprzez uprzywilejowanie inwestora z państwa-Strony tej umowy względem inwestora z państwa członkowskiego UE niebędącego stroną tej umowy), wyłącznej jurysdykcji TSUE w sporach objętych zakresem prawa UE (art. 344 TFUE) oraz konieczności ukształtowania postępowania w sposób umożliwiający zadanie przez orzekający sąd pytania prejudycjalnego (art. 267 TFUE). RP przystąpiła do postępowania, przedstawiając stanowisko wskazujące na sprzeczność umów intra-EU BIT z prawem unijnym. Stanowisko zbliżone do RP zajęła Komisja Europejska i wiele państw regionu. Niezależnie od tego należy podkreślić, że RP, podobnie jak wiele innych państw członkowskich UE, w postępowaniach arbitrażowych toczących się przed trybunałami arbitrażowymi konsekwentnie podnosi, że umowy intra-EU BIT uważa się za sprzeczne z prawem UE. Podnoszona jest także kwestia możliwego wygaśnięcia tych umów na podstawie art. 59 *Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów, sporządzonej w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r.* w związku z zawarciem przez RP Traktatu Akcesyjnego do UE w zakresie, w którym umowy te są niezgodne z prawem UE.

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe, polityczne i prawne

Wypowiedzenie Umowy nie powinno mieć konsekwencji politycznych. Państwa członkowskie UE, w tym RP, jak i Republika Chorwacji, zostały wezwane przez Komisję Europejską do zakończenia obowiązywania umów intra-EU BIT.

Wypowiedzenie Umowy nie będzie miało negatywnych skutków społecznych, wręcz przeciwnie, należy oczekiwać, że zostanie ono życzliwie przyjęte z uwagi na publiczną krytykę w Polsce umów intra-EU BIT i międzynarodowego arbitrażu inwestycyjnego.

Wypowiedzenie Umowy nie powinno wpłynąć na stosunki gospodarcze między RP a Republiką Chorwacji. Umowę zawarto w czasie, kiedy ani RP, ani Republika Chorwacji nie były członkami UE. Obecnie w obu państwach poziom prawodawstwa oraz dostęp do powszechnego sądownictwa dają inwestorom zagranicznym gwarancję ochrony inwestycji z możliwością dochodzenia swoich praw na drodze sądowej.

Według NBP bezpośrednie inwestycje chorwackie w RP wyniosły na koniec 2016 r. 22,7 mln EUR. Najważniejsze chorwackie inwestycje w RP to inwestycje firmy farmaceutycznej Pliva (obecnie w składzie koncernu Teva) i producenta przetworów spożywczych Podravka, który jednak zamknął swój zakład w Kostrzyńsko-Słubickiej SSE uruchomiony w okresie przed akcesją Chorwacji do UE. W 2014 r. chorwacka

grupa Orbico, specjalizująca się w dystrybucji artykułów FMCG, nabyła 70% udziałów w spółce Navo Polska Grupa Dystrybucyjna oraz stała się większościowym udziałowcem w firmie Distribev – spółce dystrybucyjnej Grupy Żywiec S.A.

Według NBP wartość polskich inwestycji bezpośrednich w Republice Chorwacji na koniec 2016 r. wyniosła 138,1 mln EUR. Są to przede wszystkim wielkopowierzchniowe galerie handlowe zbudowane przez notowaną na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie spółkę Globe Trade Centre S.A. (inwestycje w dwa centra Handlowe w Zagrzebiu i Osijeku oraz w pole golfowe na półwyspie Istria), hotel Polmot Holding w miejscowości Lovran, Press Glass S.A. – zakład produkcji szkła płaskiego i fasadowego (inwestycja typu *greenfield* rozpoczęta w 2014 r. o docelowej wartości 30 mln EUR), OT Logistics S.A. – nabycie za 16 mln EUR 22% akcji firmy Luka Rijeka d.d. zarządzającej portem morskim w Rijece, Asseco S.A – nabycie kilku chorwackich firm z branży informatycznej za łączną kwotę ponad 26 mln EUR i włączenie ich do grupy Asseco SEE, która jest obecnie na tutejszym rynku liderem w sektorze oprogramowania i usług informatycznych dla sektora bankowego i telekomunikacyjnego. Ponadto swoją sieć sprzedażową posiada tu firma Inter Cars, która zainwestowała w Republice Chorwacji łącznie 12 mln EUR, stając się największym dystrybutorem części samochodowych. Inwestycje na mniejszą skalę mają w Republice Chorwacji także polskie firmy informatyczne Internet Group, Gemius i Veracomp oraz firmy inwestujące w obiekty i działalność turystyczną na wybrzeżu (pensjonaty, mariny, ośrodki nauki nurkowania). Pod względem łącznego zaangażowania kapitałowego w Republice Chorwacji RP zajmuje obecnie 26. pozycję (wyprzedza nas pod tym względem 17 państw UE).

Ówczesne Ministerstwo Rozwoju poinformowało samorządy gospodarcze (Konfederacja Lewiatan, Pracodawcy RP, Krajowa Izba Gospodarcza, Polska Rada Biznesu, Business Centre Club) o planach rozwiązania Umowy i zwróciło się do nich o przekazanie odpowiedzi na następujące pytania:

- czy inwestorzy polscy na rynku chorwackim w przypadku ewentualnych działań dyskryminujących ich inwestycje korzystali lub rozważali możliwość wniesienia sporu przeciwko Republice Chorwacji? Czy w takim wypadku korzystali/korzystaliby z postępowania przed sądem powszechnym czy też przed międzynarodowym arbitrażem inwestycyjnym?

- czy zdaniem polskich inwestorów ochrona ich inwestycji w regulacjach Republiki Chorwacji oraz w prawie UE jest niewystarczająca? Jeżeli tak, to w jakim zakresie?
- czy wygaśnięcie Umowy pogorszyłoby warunki prowadzenia działalności gospodarczej w Republice Chorwacji i ochrony praw inwestorów? Jeżeli tak, to w jaki sposób i w jakim stopniu?

Samorządy gospodarcze udzieliły ogólnej odpowiedzi, iż mimo że inwestorzy nie korzystają z ochrony przewidzianej umowami intra-EU BIT (pozywają państwa przed sądami powszechnymi), powołują się na ich obowiązywanie w dyskusjach z organami danego kraju przy zaistnieniu sporu. Jeżeli musieliby aktywnie dochodzić swoich roszczeń, powołując się na umowy intra-EU BIT, wybraliby procedurę arbitrażu na podstawie umowy intra-EU BIT (szczególnie fundusze inwestycyjne lokujące aktywa w instrumenty udziałowe polskich przedsiębiorstw inwestujących w państwach członkowskich UE, dla których rozwiązanie umów mogłoby mieć bezpośredni wpływ na ocenę ryzyka związaną z inwestowaniem). Główną barierą w korzystaniu z arbitrażu są jego wysokie koszty. Prawo materialne w państwach członkowskich UE oraz na poziomie UE zawiera niezbędne standardy gwarantujące zagranicznym inwestorom równe i sprawiedliwe traktowanie, natomiast problemem jest egzekwowanie tego prawa. Wskazywano na czasochłonność procedur, brak profesjonalizmu i obiektywizmu w podejmowaniu decyzji przez właściwe organy. Zdaniem polskich inwestorów międzynarodowy arbitraż inwestycyjny pozwala prowadzić postępowanie w sposób odformalizowany, elastyczny i neutralny. Generalnie zdaniem samorządów gospodarczych i polskich przedsiębiorców dla ich bezpieczeństwa i ekspansji umowy intra-EU BIT są pożądane. Tym niemniej samorządy gospodarcze odnotowują stanowisko Komisji Europejskiej wobec umów intra-EU BIT i wszczęte przez nią postępowania.

Z informacji posiadanych przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii wynika, że zarówno polscy, jak i chorwaccy inwestorzy nie kierowali, na podstawie ww. Umowy, roszczeń do międzynarodowych trybunałów arbitrażowych przeciwko, odpowiednio, Republice Chorwacji i RP. Generalnie odnotowano tylko trzy przypadki skorzystania przez polskich inwestorów z ochrony przewidzianej umowami intra-EU BIT przed międzynarodowymi trybunałami arbitrażowymi (na podstawie umów intra-EU BIT z Rumunią – przed przystąpieniem Rumunii do UE, Słowacją i Cyprzem).

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Prokuratorię Generalną RP na dwadzieścia sześć postępowań arbitrażowych, w których Prokuratoria Generalna RP od 2006 r. wykonywała lub wykonuje zastępstwo procesowe RP, szesnaście dotyczyło lub dotyczy sporów wniesionych przez inwestorów zagranicznych na podstawie umów intra-EU BIT (zawartych z Austrią, Francją, Niemcami, Cyprzem, Holandią, Belgią i Luksemburgiem, Republiką Czeską, Wielką Brytanią). Mimo dużego odsetka wygrywanych spraw (w tym ugody) Polska ponosi wysokie koszty postępowań arbitrażowych: zaliczki na koszty postępowania (w tym wynagrodzenie arbitrów), opinie biegłych, zorganizowanie rozpraw, tłumaczenia, udział świadków oraz koszty zastępstwa procesowego. Zgodnie z informacjami byłego Ministerstwa Skarbu Państwa, RP w związku z postępowaniami arbitrażowymi poniosła od 2006 r. koszty w wysokości ok. 53 mln PLN. Wypowiedzenie Umowy może więc potencjalnie istotnie zmniejszyć obciążenie państwa pod względem finansowym, ponieważ nie będzie zachodzić konieczność ponoszenia znaczących kosztów, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.

Wypowiedzenie Umowy nie naruszy polskiego porządku prawnego i doprowadzi do usunięcia niezgodności Umowy z prawem UE po dziesięciu latach od daty wejścia w życie wypowiedzenia Umowy.

4. Tryb wypowiedzenia Umowy

Wypowiadana Umowa ma rangę umowy międzypaństwowej. Wypowiadana Umowa jest traktowana w polskim porządku prawnym jako umowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, stosownie do art. 241 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 483, z późn. zm.). Dlatego też wypowiedzenie Umowy nastąpi również za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, tym bardziej że Umowa dotyczy wolności, praw i obowiązków obywatelskich (w zakresie wygaszania prawa do kierowania skargi do międzynarodowego arbitrażu inwestycyjnego), spraw uregulowanych w ustawie lub w których Konstytucja RP wymaga ustawy (zasady prowadzenia działalności gospodarczej, ochrona prawa własności, kwestia wywłaszczenia oraz odszkodowania w tym zakresie), a więc spraw, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji RP.

126

UMOWA

między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji

sporządzona w Warszawie dnia 21 lutego 1995 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 21 lutego 1995 r. została sporządzona w Warszawie Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji w następującym brzmieniu:

UMOWA

między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji

PREAMBUŁA

Rzeczpospolita Polska i Republika Chorwacji (zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”),

dążąc do rozszerzenia współpracy gospodarczej wzajemnie korzystnej dla obu Państw,

mając na celu stworzenie i utrzymanie korzystnych warunków do inwestowania przez inwestorów jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony,

uznając potrzebę popierania i ochrony inwestycji zagranicznych w celu przyczyniania się do rozkwitu gospodarczego obydwu Państw,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Definicje

W rozumieniu niniejszej umowy:

1. Określenie „inwestor” oznacza w odniesieniu do każdej z Umawiających się Stron:

- a) osoby fizyczne posiadające obywatelstwo danej Umawiającej się Strony,
- b) osoby prawne, w tym spółki, korporacje, stowarzyszenia handlowe i inne organizacje utworzone w inny sposób lub zorganizowane należycie zgodnie z prawem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają swoją siedzibę i prowadzą działalność gospodarczą;

2. Określenie „inwestycja” oznacza wszelkie mienie, zainwestowane przez inwestora jednej Umawiają-

cej się Strony zgodnie z ustawodawstwem i przepisami drugiej Umawiającej się Strony, i obejmuje w szczególności, lecz nie wyłącznie:

- a) własność ruchomości i nieruchomości, jak również wszelkie inne prawa rzeczowe, takie jak służebność, hipoteka, kupieckie prawo zatrzymania lub zastaw;
- b) akcje, udziały lub wszelkie inne rodzaje udziałów w spółkach;
- c) wierzytelności pieniężne lub prawa do innych świadczeń mających wartość ekonomiczną;
- d) prawa autorskie, prawa własności przemysłowej (takie jak patenty, wzory użytkowe, projekty i wzory przemysłowe, znaki handlowe lub usługowe, nazwy handlowe, oznaczenia pochodzenia), know-how i goodwill,
- e) prawa do prowadzenia działalności gospodarczej przyznane przez władze, w tym koncesje, na przykład na poszukiwanie, wydobywanie lub eksploatację zasobów naturalnych.

3. Zmiana formy inwestycji dopuszczalnej zgodnie z ustawodawstwem i przepisami Umawiającej się Strony, na której terytorium inwestycja została dokonana, nie zmienia jej charakteru jako inwestycji.

4. Określenie „przychody” oznacza kwoty uzyskane z inwestycji, a w szczególności, choć nie wyłącznie, obejmuje zyski, odsetki, dochody ze sprzedaży majątku, dywidendy, należności licencyjne, honoraria lub inny bieżący dochód.

5. Określenie „terytorium” oznacza odpowiednio terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub terytorium Republiki Chorwacji, jak również obszary morskie, w tym dno morskie i podglebie przyległe do obszaru poza morzem terytorialnym któregośkolwiek z powyższych terytoriów, nad którym odnośne Państwo sprawuje zgodnie z prawem międzynarodowym suwerenne prawa w zakresie badania i wykorzystania zasobów naturalnych takich obszarów.

Artykuł 2**Popieranie i dopuszczanie inwestycji**

1. Każda z Umawiających się Stron będzie popierać na swoim terytorium inwestycje inwestorów drugiej Umawiającej się Strony i dopuszczać takie inwestycje zgodnie ze swoim ustawodawstwem i przepisami.

2. Jeżeli Umawiająca się Strona dopuściła inwestycję na swoje terytorium, to ta Strona przyzna zgodnie z jej ustawodawstwem i przepisami niezbędne zezwolenia związane z taką inwestycją oraz z wykonaniem umów licencyjnych i umów o pomocy technicznej, handlowej i menedżerskiej. Każda z Umawiających się Stron będzie w razie potrzeby dokładać wszelkich starań w celu wydania niezbędnych zezwoleń na działalność doradców i innych wykwalifikowanych osób posiadających obywatelstwo zagraniczne.

Artykuł 3**Ochrona i traktowanie inwestycji**

1. Każda z Umawiających się Stron będzie ochraniać na swoim terytorium inwestycje dokonane zgodnie z jej ustawodawstwem i przepisami przez inwestorów drugiej Umawiającej się Strony i nie będzie naruszać w sposób nieuzasadniony lub dyskryminujący prawa inwestora drugiej Umawiającej się Strony do zarządzania, utrzymywania, wykorzystywania, osiągania korzyści, rozszerzania działalności, sprzedaży i, w razie potrzeby, likwidacji takich inwestycji.

2. Każda z Umawiających się Stron zapewni na swoim terytorium sprawiedliwe i równe traktowanie inwestycji inwestorów drugiej Umawiającej się Strony. Traktowanie to nie będzie mniej korzystne niż przyznane przez każdą Umawiającą się Stronę inwestycjom dokonany na jej terytorium przez jej własnych inwestorów lub takie, jakie zostanie przyznane przez każdą z Umawiających się Stron inwestycjom dokonany na jej terytorium przez inwestorów trzeciego państwa, jeżeli to drugie traktowanie będzie bardziej korzystne.

3. Klauzula najwyższego uprzywilejowania nie będzie miała zastosowania do przywilejów, jakie którejkolwiek z Umawiających się Stron przyzna inwestorom państwa trzeciego ze względu na jej członkostwo lub przynależność do strefy wolnego handlu, unii celnej, wspólnego rynku lub organizacji regionalnej współpracy gospodarczej albo jakiejkolwiek istniejącej lub przyszłej konwencji w sprawie podwójnego opodatkowania lub innych spraw podatkowych.

Artykuł 4**Wywłaszczenie i odszkodowanie**

1. Żadna z Umawiających się Stron nie podejmie bezpośrednio lub pośrednio działań wywłaszczenio-

wych, nacjonalizacyjnych lub innych działań o takim samym charakterze lub równoważnym skutku w stosunku do inwestycji należących do inwestorów drugiej Umawiającej się Strony, chyba że działania te zostaną podjęte w interesie publicznym i nie będą miały charakteru dyskryminacyjnego oraz będą podjęte zgodnie z właściwą procedurą prawną oraz za skutecznym i właściwym odszkodowaniem. Odszkodowanie takie będzie odpowiadać wartości rynkowej wywłaszczonej inwestycji ustalonej według stanu przed wywłaszczeniem lub zanim decyzja o wywłaszczeniu stała się publicznie wiadoma i będzie obejmować odsetki od daty wywłaszczenia oraz będzie podlegało wolnemu transferowi. Kwota odszkodowania zostanie uregulowana w walucie wymiennej i będzie wypłacona bez zbędnej zwłoki osobie uprawnionej bez względu na jej miejsce pobytu lub zamieszkania, jeżeli Strony nie uzgodnią inaczej. Transfer „bez zbędnej zwłoki” uważany będzie wówczas, gdy będzie dokonany w okresie wymaganym normalnie dla wypełnienia formalności związanych z transferem. Okres ten zacznie biec w dniu, w którym został złożony wniosek, i nie może przekroczyć 3 miesięcy.

2. Inwestorzy jednej z Umawiających się Stron, których inwestycje poniosą straty na terytorium drugiej Umawiającej się Strony z powodu wojny lub jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego, stanu wyjątkowego, rewolty, powstania lub zamieszek, będą traktowani przez tę drugą Umawiającą się Stronę w zakresie przywrócenia, odszkodowania, kompensacji lub innego wynagrodzenia nie mniej korzystnie niż własni inwestorzy lub inwestorzy jakiegokolwiek państwa trzeciego. Należne z tego tytułu płatności będą, w miarę możliwości, podlegały transferowi bez zbędnej zwłoki.

Artykuł 5**Transfer**

1. Każda z Umawiających się Stron, na której terytorium dokonane zostały inwestycje przez inwestorów drugiej Umawiającej się Strony, przyzna tym inwestycjom swobodny transfer, w walucie wymiennej, płatności związanych z tymi inwestycjami, a w szczególności:

- a) kapitału i kwot niezbędnych do utrzymania i rozszerzenia inwestycji,
- b) zysków, odsetek, dywidend i innych bieżących dochodów,
- c) kwot na spłatę pożyczek prawidłowo zaciągniętych i udokumentowanych oraz związanych bezpośrednio z konkretną inwestycją,
- d) należności licencyjnych i honorariów,
- e) wpływów z całkowitej lub częściowej likwidacji inwestycji,

f) kwot pochodzących z tytułu odszkodowań przewidzianych w artykule 4;

g) zarobków obywateli jednej Umawiającej się Strony, którzy uzyskali zezwolenie na pracę w związku z inwestycją dokonaną na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

2. Transfery będą dokonywane bez zbędnej zwłoki w walucie wymiennej według przeważającego kursu stosowanego w dniu transferu i zgodnie z procedurą ustaloną przez Umawiającą się Stronę, na której terytorium inwestycja została dokonana.

3. Umawiające się Strony zobowiązują się przyznać transferom, o których mowa w ustępach 1 i 2 tego artykułu, traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane transferom pochodzącym z inwestycji dokonanych przez inwestorów któregośkolwiek państwa trzeciego.

Artykuł 6

Subrogacja

1. Jeżeli Umawiająca się Strona lub jakakolwiek jej agencja dokona płatności któremukolwiek z jej inwestorów w ramach gwarancji lub ubezpieczenia zawartego w związku z inwestycją, druga Umawiająca się Strona uzna ważność przejęcia przez pierwszą Umawiającą się Stronę lub jej agencję wszelkich praw lub roszczeń przysługujących inwestorowi. Umawiająca się Strona lub jakakolwiek jej agencja, która przejęła prawa inwestora, jest uprawniona do takich samych praw, jakie posiada inwestor, i do dochodzenia takich praw w takim samym zakresie, z zastrzeżeniem zobowiązań inwestora związanych z ubezpieczoną w ten sposób inwestycją.

2. W przypadku subrogacji określonej w ustępie 1 tego artykułu inwestor nie będzie wysuwał roszczeń, jeżeli nie będzie do tego upoważniony przez Umawiającą się Stronę lub jej agencję.

Artykuł 7

Spory między Umawiającą się Stroną a inwestorem drugiej Umawiającej się Strony

1. Spory między jedną z Umawiających się Stron a inwestorem drugiej Umawiającej się Strony będą notyfikowane przez inwestora Umawiającej się Stronie przyjmującej inwestycje, w drodze pisemnej, z podaniem szczegółowej informacji. Strony będą się starały załatwić rozbieżności, w miarę możliwości, w drodze polubownej.

2. Jeżeli takie spory nie będą mogły być rozstrzygnięte w ten sposób w ciągu sześciu miesięcy od daty pisemnej notyfikacji, o której mowa w ustępie 1, spór będzie przedłożony przez inwestora według jego wyboru:

— właściwemu sądowi Umawiającej się Strony, na której terytorium inwestycja została dokonana;

— trybunałowi arbitrażowemu utworzonemu zgodnie z Regulaminem procedury Komisji Narodów Zjednoczonych do Spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego;

— Międzynarodowemu Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (ICSID) utworzonemu na mocy Konwencji w sprawie rozstrzygania sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami drugich państw, w przypadku gdy obie Umawiające się Strony staną się sygnatariuszami tej konwencji.

3. Wyrok arbitrażowy będzie się opierał na:

— postanowieniach niniejszej umowy,

— prawie krajowym Umawiającej się Strony, na której terytorium inwestycja została dokonana, włącznie z normami kolizyjnymi,

— normach i powszechnie przyjętych zasadach prawa międzynarodowego.

4. Orzeczenia arbitrażowe będą ostateczne i wiążące dla obu stron sporu. Każda Umawiająca się Strona zobowiązuje się do wykonania orzeczenia zgodnie z jej prawem krajowym.

5. Umawiająca się Strona będąca stroną sporu nie może w żadnym stadium postępowania arbitrażowego powoływać się w swojej obronie na własny immunitet lub na fakt, że inwestor otrzymał w wyniku ubezpieczenia odszkodowanie obejmujące całość lub część doznanej szkody lub straty.

Artykuł 8

Spory między Umawiającymi się Stronami

1. Spory między Umawiającymi się Stronami dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszej umowy będą rozstrzygane w miarę możliwości w drodze polubownych rokowań.

2. Jeżeli Umawiające się Strony nie mogą osiągnąć porozumienia w ciągu sześciu miesięcy od powstania między nimi sporu, to taki spór będzie przedłożony na żądanie którejkolwiek Umawiającej się Strony trybunałowi arbitrażowemu złożonemu z trzech arbitrów. Każda Umawiająca się Strona wyznaczy jednego arbitra, a ci dwaj arbitrzy wybiorą na przewodniczącego trybunału obywatela państwa trzeciego utrzymującego stosunki dyplomatyczne z obydwoma Umawiającymi się Stronami.

3. Jeżeli jedna z Umawiających się Stron nie wyznaczy jej arbitra i nie podejmie na wniosek drugiej Umawiającej się Strony działań w celu dokonania takiej nominacji w ciągu dwóch miesięcy, to arbiter będzie mianowany na wniosek drugiej Strony przez Prze-

wodniczącego Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości.

4. Jeżeli obaj arbitrzy nie mogą osiągnąć porozumienia w ciągu dwóch miesięcy po ich mianowaniu odnośnie do wyboru przewodniczącego trybunału, to będzie on mianowany na wniosek jednej z Umawiających się Stron przez Przewodniczącego Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości.

5. Jeżeli w przypadkach przewidzianych w ustępach 3 i 4 tego artykułu Przewodniczący Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości nie może spełnić wymienionej funkcji lub jeżeli jest obywatelem jednej z Umawiających się Stron, to wymaganej nominacji dokona Wiceprzewodniczący, a jeżeli Wiceprzewodniczący nie może spełnić tej funkcji lub jeżeli jest obywatelem jednej z Umawiających się Stron, to wymaganej nominacji dokona najstarszy rangą sędzia Trybunału, który nie jest obywatelem żadnej z Umawiających się Stron.

6. Z uwzględnieniem innych postanowień między Umawiającymi się Stronami, trybunał ustali własny tryb postępowania. Trybunał podejmie decyzje większością głosów.

7. Postanowienia trybunału są ostateczne i wiążące dla obydwu stron.

8. Każda Umawiająca się Strona ponosi koszty mianowanego przez nią arbitra oraz koszty swojego udziału w postępowaniu arbitrażowym. Koszty przewodniczącego, jak również inne koszty pokrywają w równych częściach Umawiające się Strony. Trybunał może jednak postanowić, że jedna ze stron poniesie wyższe wydatki i taka decyzja będzie wiążąca dla obydwu stron.

Artykuł 9

Stosowanie korzystniejszych norm

Jeżeli prawo wewnętrzne Umawiającej się Strony lub istniejące albo przyszłe zobowiązania powstałe między Umawiającymi się Stronami zgodnie z prawem międzynarodowym zawierają dodatkowe regulacje, które ogólnie lub szczegółowo przewidują w odniesieniu do inwestycji dokonanych przez inwestorów drugiej Umawiającej się Strony traktowanie bardziej korzystne od przewidzianego w niniejszej umowie, to takie regulacje w zakresie, w jakim są korzystniejsze, będą miały pierwszeństwo przed niniejszą umową.

Artykuł 10

Konsultacje i wymiana informacji

Na wniosek jednej Umawiającej się Strony druga Umawiająca się Strona zgodzi się niezwłocznie na konsultacje w sprawie interpretacji lub stosowania ni-

niejszej umowy. Na wniosek którejkolwiek Umawiającej się Strony dokonywać się będzie wymiany informacji o wpływie, jaki mogą mieć ustawodawstwo, przepisy, decyzje, praktyki i procedura administracyjna lub polityka drugiej Umawiającej się Strony na inwestycje objęte niniejszą umową.

Artykuł 11

Zakres stosowania

Niniejsza umowa ma również zastosowanie do inwestycji dokonanych przez inwestorów każdej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony po dniu 1 stycznia 1990 r.

Artykuł 12

Wejście w życie

Niniejsza umowa wejdzie w życie w dniu otrzymania noty późniejszej, w której jedna Umawiająca się Strona poinformuje drugą Umawiającą się Stronę, że jej wewnętrzne wymogi prawne dla wejścia w życie niniejszej umowy zostały spełnione.

Artykuł 13

Czas obowiązywania i wypowiedzenie

1. Niniejsza umowa pozostanie w mocy przez dziesięć (10) lat i będzie pozostawać w mocy przez dalszy taki sam okres lub okresy, chyba że którakolwiek z Umawiających się Stron powiadomi drugą Umawiającą się Stronę na rok przed wygaśnięciem pierwotnego lub każdego następnego okresu o zamiarze wypowiedzenia umowy. Notyfikacja o wypowiedzeniu niniejszej umowy uprawomocnia się po roku od otrzymania jej przez drugą Umawiającą się Stronę.

2. W odniesieniu do inwestycji dokonanych przed datą wejścia w życie wypowiedzenia niniejszej umowy postanowienia niniejszej umowy pozostaną w mocy przez okres dziesięciu lat od daty wygaśnięcia niniejszej umowy.

Na dowód czego, niżej podpisani, należycie upoważnieni podpisali niniejszą umowę.

Sporządzono w Warszawie dnia 21 lutego 1995 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim, chorwackim i angielskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne.

W przypadku rozbieżności przy interpretacji tekst angielski będzie rozstrzygający.

W imieniu
Rzeczypospolitej Polskiej

A. Towpik

W imieniu
Republiki Chorwacji

J. Sanader

Po zaznajomieniu się z powyższą umową, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 3 kwietnia 1995 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *W. Bartoszewski*